

BS/144/2010

SAMORZĄDNOŚĆ W POLSCE

– BILANS DWUDZIESTOLECIA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Nadchodzące wybory odbędą się w roku szczególnym dla samorządności w Polsce. Przed dwudziestu laty odbyły się pierwsze w powojennej historii kraju wolne wybory do władz lokalnych. Jednocześnie czas, jaki upłynął od kolejnych reform (z roku 1999 i 2002), które miały usprawnić funkcjonowanie administracji samorządowej, upoważnia do oceny ich skutków.

W jednym z ostatnich sondaży¹ zapytaliśmy Polaków o to, czy ich zdaniem obywatele mają obecnie wpływ na sprawy dotyczące zarówno swojego miasta czy gminy, jak i całego kraju. Poprosiliśmy ich również o ocenę działalności samorządów w ostatnich dwudziestu latach, z uwzględnieniem wprowadzonych w tym czasie reform. Poruszyliśmy też kwestię funkcjonowania samorządów w Polsce: przypisywanej im roli w rozwoju regionów, kompetencji i autonomii.

POCZUCIE WPŁYWU NA SPRAWY PUBLICZNE

Poczucie wpływu na życie publiczne, zarówno w skali kraju, jak i społeczności lokalnej jest istotnym komponentem partycypacji w społeczeństwie obywatelskim. Dwie dekady po przełomowym roku 1989 przekonanie o możliwościach oddziaływania zwykłych obywateli na to, co się dzieje w kraju, podziela tylko ponad jedna trzecia ankietowanych (36%), większość natomiast (60%) wyraża przeciwną opinię. Mimo to odsetek badanych dostrzegających możliwość swojego wpływu na sprawy państwa jest najwyższy od roku 1992, kiedy po raz pierwszy pytaliśmy o tę kwestię.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (244) przeprowadzono w dniach 2 – 8 września 2010 roku na liczącej 1041 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, LUDZIE TACY JAK PAN(I) MAJĄ WPŁYW NA SPRAWY KRAJU?

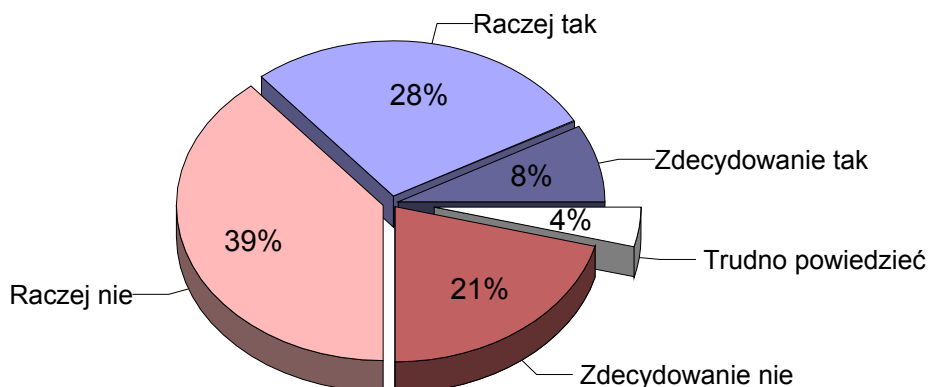

Tabela 1

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań							
	VI '92	VII '93	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	IX '10
	w procentach							
Tak	7	10	19	11	15	24	30	36
Nie	91	86	76	87	83	73	65	60
Trudno powiedzieć	2	4	5	2	2	3	5	4

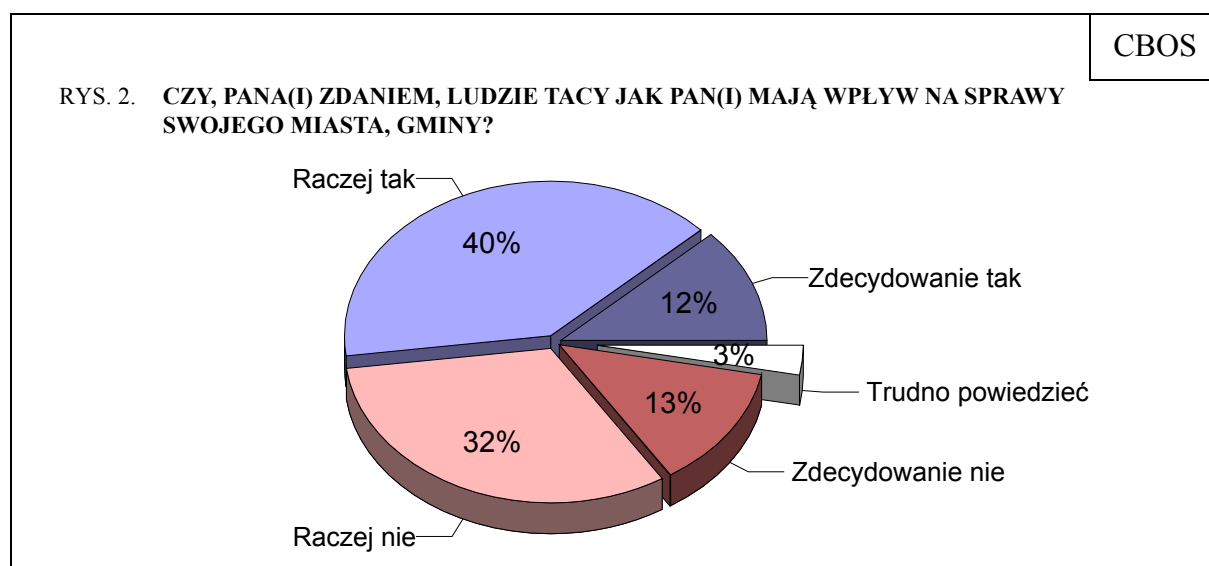
Poczuciu podmiotowości obywatelskiej sprzyja młody wiek ankietowanych – im są młodszy, tym częściej sądzą, że ich opinie i potrzeby mają znaczenie dla decyzji podejmowanych na szczeblu krajowym (zob. tabele aneksowe). Przekonanie to jest również tym powszechniejsze, im wyższy poziom wykształcenia badanych. Najczęściej możliwy wpływ obywateli na sprawy kraju dostrzegają mieszkańcy dużych miast, osoby o najwyższych zarobkach (1500 zł *per capita*) i badani o poglądach lewicowych. Spośród grup społeczno-zawodowych taką opinię częściej niż inni wyraża średni personel i technicy, a przeciwne zdanie dominuje wśród pracowników usług.

Swoiste wycofanie z życia obywatelskiego, ujawniające się w poczuciu bezradności, jest tym częstsze, im wyższy wiek ankietowanych i niższe ich wykształcenie. Brak wpływu na sprawy kraju częściej deklarują też osoby zamieszkujące małe i średnie miasta oraz badani o niskich i najniższych zarobkach.

Mimo iż cały czas poczucie bezradności przeważa nad poczuciem sprawstwa, dysproporcja między obiema kategoriami sukcesywnie się zmniejsza. Obecnie odsetek ankietowanych odczuwających wpływ na sprawy kraju jest największy z dotychczas odnotowanych, od początku lat dziewięćdziesiątych wzrósł pięciokrotnie. Z krótszej

perspektywy, w porównaniu z 2008 rokiem, odsetek respondentów przekonanych o wpływie obywateli na bieg wydarzeń w kraju zwiększył się o 6 punktów, natomiast zmniejszył się (o 5 punktów) odsetek prezentujących odmienny pogląd.

Podmiotowość obywatelska o wiele częściej uzewnętrznia się w skali lokalnej. Mniej więcej co drugi ankietowany (52%) jest zdania, że zwykły obywatel ma możliwość oddziaływania na sprawy swojego regionu, jednak i w tym przypadku znaczna grupa respondentów (45%) wyraża odmienną opinię.

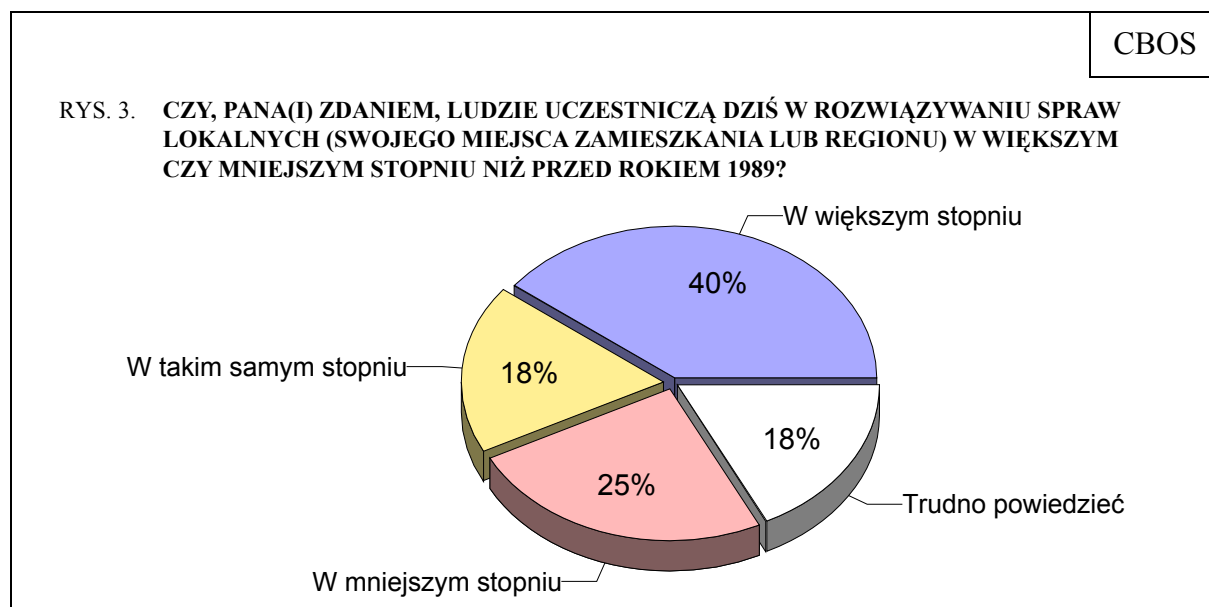
Co istotne, wielkość miejscowości nie wpływa w sposób znaczący na zróżnicowanie poczucia podmiotowości, jednak zwraca uwagę fakt, że mieszkańcy największych miast nieco częściej niż pozostali badani mają poczucie wpływu na to, co się dzieje w ich najbliższej okolicy. Oprócz tego na zróżnicowanie możliwości realnego oddziaływania na sprawy lokalne wpływają te same cechy społeczno-demograficzne co na poczucie wpływu na sprawy całego kraju, a więc w pierwszej kolejności wiek i wykształcenie badanych.

Od początku lat dziewięćdziesiątych coraz powszechniejsze było (pomimo niewielkich wahań) deklarowane przez ankietowanych w kolejnych pomiarach poczucie oddziaływania na sprawy lokalne, jednak dopiero po dwudziestu latach od rozpoczęcia procesu decentralizacji i oddania odpowiedzialności za sprawy lokalne w ręce samorządów notujemy przewagę opinii świadczących o poczuciu podmiotowości obywatelskiej. Z krótszej perspektywy, ostatnich dwóch lat, odsetek badanych dostrzegających możliwość oddziaływania na sprawy lokalne wzrósł o 13 punktów i o tyle samo zmniejszył się odsetek mających przeciwną opinię.

Tabela 2

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Wskazania respondentów według terminów badań						
	VI '92	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	IX '10
	w procentach						
Tak	16	26	25	34	42	39	52
Nie	79	69	73	63	54	58	45
Trudno powiedzieć	5	5	2	3	4	3	3

Idea społeczeństwa obywatelskiego, wyrażająca się w odpowiedzialności za dobro wspólne i samoorganizacji obywateli, upowszechniła się w Polsce po roku 1989, co nie oznacza, że nie istniała wcześniej. Była jednak symptomatyczna nie tyle dla ogółu społeczeństwa – w którym dobro wspólne było często postrzegane jako opozycja do dobra jednostkowego – ile dla wąskich jego kategorii. Obecnie dwie piąte respondentów (40%) twierdzi, że dziś ludzie bardziej angażują się w rozwiązywanie spraw lokalnych niż u schyłku PRL (przed rokiem 1989), natomiast co czwarty badany (25%) jest przeciwnego zdania. Jednocześnie odsetek ankietowanych wyrażających opinię, że przełom roku 1989 nie miał wpływu na aktywizację tak wyrażanych postaw obywatelskich, jest taki sam jak niemających w tej sprawie zdania (po 18%).

Przekonanie o tym, że obecnie ludzie częściej niż przed rokiem 1989 angażują się w rozwiązywanie problemów swojej społeczności lokalnej, częściej niż inni wyrażają mieszkańcy dużych miast oraz osoby lepiej sytuowane. Odsetek badanych podzielających ten pogląd jest tym wyższy, im lepiej są oni wykształceni. Spośród grup społeczno-zawodowych

do tej opinii najczęściej przychylają się członkowie kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem, najrzadziej zaś rolnicy, którzy częściej niż inni są przekonani o spadku zaangażowania obywateli w sprawy lokalne.

ROLA SAMORZĄDÓW I ICH KOMPETENCJE

Niezależnie od ustawowych obowiązków i realnych działań władz różnego szczebla, ich wpływ na rozwój najbliższego otoczenia respondentów jest różnie oceniany. Zdaniem ankietowanych, największe znaczenie dla ich miejscowości i regionu mają decyzje podejmowane przez samorzady gminne (średnia 3,93 na pięciopunktowej skali, na której 1 oznacza bardzo mały wpływ, 3 – średni wpływ, a 5 – bardzo duży wpływ). Mniejsza rola przypisywana jest samorządom powiatowym (3,60) i wojewódzkim (3,40). Wartość średniej zarówno w przypadku władz centralnych, jak i Unii Europejskiej oscyluje wokół środkowego punktu skali.

Tabela 3

Oceny	W jakim stopniu, w Pana(i) ocenie, rozwój miejscowości, w której Pan(i) mieszka, oraz jej najbliższego regionu zależy od:				
	samorządu gminnego	samorządu powiatowego	samorządu wojewódzkiego	władz centralnych	Unii Europejskiej
	w procentach				
W dużym stopniu	64	50	40	30	34
W średnim stopniu	25	31	35	27	24
W małym stopniu	5	8	12	30	28
Trudno powiedzieć	6	11	12	13	14
Średnia ocen	3,93	3,60	3,40	2,98	3,04

Ogólnie można przyjąć, że im niższy szczebel administracyjnej hierarchii, tym wyżej oceniany jest jego wpływ na struktury lokalne. Przekonanie o tym, że rozwój miejscowości i regionu w dużym stopniu zależy od samorządu gminnego, wyraża prawie dwie trzecie ankietowanych (64%), co drugi respondent (50%) dostrzega w tej kwestii dużą rolę samorządu powiatowego, a już tylko dwóch na pięciu (40%) samorządu wojewódzkiego. O znaczącej roli władz centralnych mówi trzech na dziesięciu ankietowanych (30%) i tyle samo osób ją bagatelizuje. Co trzeci badany (34%) jako duży określa w tym względzie wpływ Unii Europejskiej.

Tabela 4

	Na władzach którego szczebla powinna, Pana(i) zdaniem, spoczywać podstawowa odpowiedzialność za następujące sprawy dotyczące miejscowości, w której Pan(i) mieszka:								
	organizacja i nadzór nad działalnością instytucji pomocy społecznej	organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych	organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem placówek służby zdrowia	organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem instytucji kulturalnych	rozwiązywanie problemów i wspieranie inwestycji związanych z rozwojem infrastruktury	rozwiązywanie problemów bezrobocia	sprzyjanie rozwojowi przedsiębiorczości	ochrona środowiska	zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli
	w procentach								
Na władzach dzielnicy/osiedla/ wsi	13	6	3	7	3	2	3	4	8
Na władzach gminnych	55	47	28	46	32	26	27	33	36
Na władzach powiatowych	14	18	20	18	21	22	20	16	20
Na władzach wojewódzkich	7	13	23	14	20	17	19	19	12
Na władzach centralnych	3	8	17	7	11	26	19	19	18
Na władzach Unii Europejskiej	1	1	2	0	3	2	3	4	1
Trudno powiedzieć	7	7	8	7	9	6	9	7	6

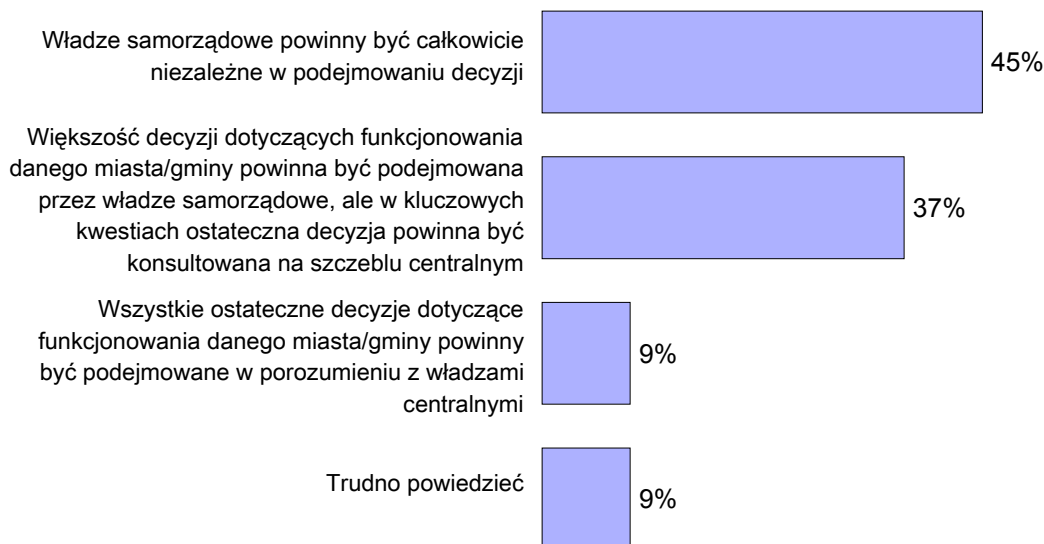
To właśnie samorząd gminny jest postrzegany jako ten szczebel administracji, od którego w największym stopniu zależy kondycja miejscowości i regionu zamieszkania ankietowanych. Dodatkowo badani mają wysokie oczekiwania wobec gmin, czemu dają wyraz czyniąc je odpowiedzialnymi w pierwszej kolejności za większość spraw dotyczących społeczności lokalnej.

Większość ankietowanych do kompetencji gmin zalicza organizację i nadzór nad działalnością instytucji pomocy społecznej, a niemal połowa jest zdania, że to właśnie one powinny odpowiadać za placówki oświatowe i instytucje kulturalne. Również odpowiedzialność za porządek publiczny, ochronę środowiska i wspieranie inwestycji infrastrukturalnych, choć cedowana też na władze innego szczebla, najczęściej przypisywana jest samorządom gminnym.

Rolę gminy w kwestiach walki z bezrobociem, rozwoju przedsiębiorczości w regionie oraz organizacji i nadzoru nad funkcjonowaniem służby zdrowia podkreśla nie mniej niż co czwarty ankietowany, co jest najczęściej pojawiającą się odpowiedzią. Tutaj dostrzegana jest jednak również rola samorządów innego szczebla oraz władz centralnych (szczególnie jeśli chodzi o walkę z bezrobociem).

Z przeważającym wśród ankietowanych przekonaniem, że to władze gminy powinny brać na siebie odpowiedzialność za większość spraw dotyczących społeczności lokalnej, koresponduje często wyrażany pogląd, zgodnie z którym samorzady powinny być całkowicie autonomiczne, niezależne od władz centralnych. Z opinią, że władze samorządowe powinny być całkowicie niezależne w podejmowaniu decyzji dotyczących danego miasta czy gminy, zgadza się 45% ankietowanych. Za podziałem odpowiedzialności i konsultowaniem najważniejszych decyzji z władzami centralnymi opowiada się niespełna dwie piąte badanych (37%), a tylko co jedenasty (9%) jest zdania, że wszystkie decyzje, niezależnie od ich rangi, powinny być konsultowane z władzami wyższego szczebla.

RYS. 4. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WŁADZE SAMORZĄDOWE POWINNY BYĆ CAŁKOWICIE NIEZALEŻNE W PODEJMOWANIU DECYZJI DOTYCZĄCYCH FUNKCJONOWANIA DANEGO MIASTA/ GMINY, CZY TEŻ OSTATECZNE DECYZJE DOTYCZĄCE FUNKCJONOWANIA DANEGO MIASTA/ GMINY POWINNY BYĆ PODEJMOWANE W POROZUMIENIU Z WŁADZAMI CENTRALNYMI?

Za całkowitą autonomią samorządów najczęściej opowiadają się mieszkańcy makroregionu południowo-zachodniego i centralnego. Ta opinia jest popularna również w regionie północno-zachodnim, w którym odnotowaliśmy jednocześnie najwyższy odsetek badanych skłaniających się ku ścisłej współpracy z władzami centralnymi (12%).

W regionach południowym, wschodnim i północnym zdania w tej kwestii są podzielone: zbliżone liczebnie są grupy respondentów przekonanych o konieczności współpracy z władzami centralnymi i popierających całkowite samostanowienie samorządów. O ile jednak w regionach wschodnim i północnym badani nieznacznie częściej opowiadają się za niezależnością samorządów, o tyle w południowym minimalnie przeważają zwolennicy dzielenia odpowiedzialności z władzami centralnymi.

Tabela 5

Regiony kraju	Czy, Pana(i) zdaniem, władze samorządowe powinny być całkowicie niezależne w podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania danego miasta/ gminy, czy też ostateczne decyzje dotyczące funkcjonowania danego miasta/ gminy powinny być podejmowane w porozumieniu z władzami centralnymi?			
	Władze samorządowe powinny być całkowicie niezależne w podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania danego miasta/ gminy	Większość decyzji dotyczących funkcjonowania danego miasta/ gminy powinna być podejmowana przez władze samorządowe, ale w kluczowych kwestiach ostateczna decyzja powinna być konsultowana na szczeblu centralnym	Wszystkie ostateczne decyzje dotyczące funkcjonowania danego miasta/ gminy powinny być podejmowane w porozumieniu z władzami centralnymi	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Centralny	50	38	9	4
Południowy	39	42	7	13
Wschodni	39	35	10	17
Północno-zachodni	44	36	12	8
Południowo-zachodni	60	24	9	7
Północny	43	40	9	8

Za całkowitą autonomią władz samorządowych częściej niż przeciętnie opowiadają się mieszkańcy dużych miast, osoby lepiej sytuowane i przedstawiciele średniego personelu oraz technicy. Ze względu na wiek – ankietowani pomiędzy 55 a 64 rokiem życia.

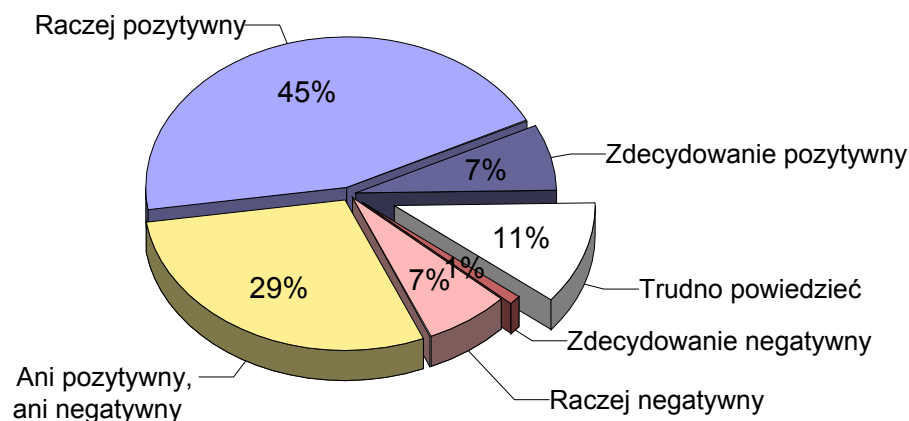
Podział obowiązków i scedowanie ważniejszych decyzji na władze centralne częściej niż pozostali popierają ludzie młodzi, mieszkańcy dużych i największych miast, ankietowani z wyższym wykształceniem. Spośród grup społeczno-zawodowych są to członkowie kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem.

O tym, że decyzje dotyczące spraw lokalnych zawsze należy konsultować z władzami centralnymi, stosunkowo częściej niż inni są przekonani ankietowani mieszkający w małych miastach, o niskich, lecz nie najniższych dochodach (od 501 do 750 zł *per capita*); wśród pracujących – zatrudnieni w sektorze usługowym.

BILANS DWUDZIESTU LAT SAMORZĄDNOŚCI W POLSCE

Przed dwudziestu laty odbyły się pierwsze w powojennej Polsce wybory samorządowe. Bilans tego dwudziestolecia wypada dla odrodzonej samorządności korzystnie. Więcej niż co drugi ankietowany (52%) pozytywnie ocenia działania władz samorządowych w tym okresie, a jedynie co dwunasty (8%) wyraża przeciwną opinię. Blisko trzech na dziesięciu badanych (29%) ma ambiwalentny stosunek do działalności samorządów.

RYS. 5. W TYM ROKU MIJA DWADZIEŚCIA LAT OD PIERWSZYCH WOLNYCH W POWOJENNEJ POLSCE WYBORÓW DO WŁADZ LOKALNYCH, A WIĘC MAMY JUŻ DWADZIEŚCIA LAT FUNKCJONOWANIA SAMORZĄDNOŚCI W POLSCE. JAKI JEST, PANA(I) ZDANIEM, OGÓLNY BILANS WYKONYWANIA ZADAŃ PRZEZ SAMORZĄDY LOKALNE?

Pozytywnym ocenom funkcjonowania samorządów w Polsce sprzyja wykształcenie badanych, wysokość deklarowanych dochodów oraz dobra ocena własnej sytuacji materialnej. Spośród grup społeczno-zawodowych dobrze wyrażają się o samorządach przedstawiciele średniego personelu i technicy oraz kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem. Najbardziej krytyczni zaś są rolnicy oraz badani z wykształceniem podstawowym.

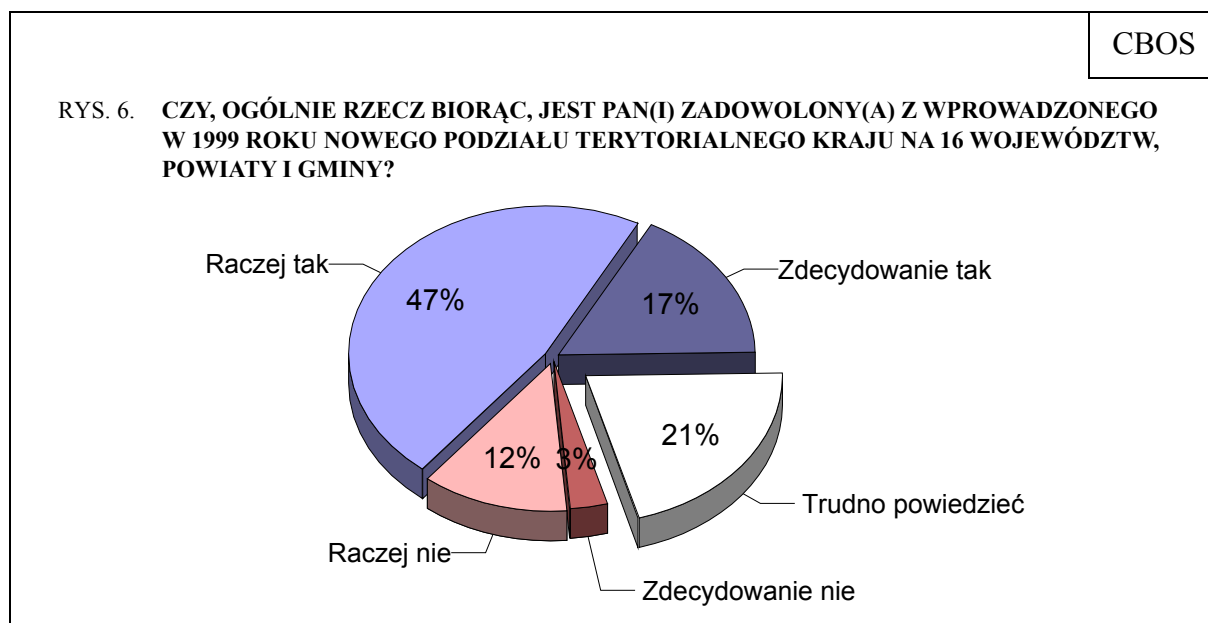
Opinia o pozytywnym bilansie dwudziestolecia samorządności w Polsce przeważa we wszystkich regionach Polski. Dobre oceny najczęściej wystawiają mieszkańcy regionu centralnego (59%) i północno-zachodniego (57%). W regionie południowym, wschodnim i południowo-zachodnim taką opinię wyraża mniej więcej co drugi ankietowany. W regionie północnym, choć również najczęstsze są oceny pozytywne (44%), znaczny jest odsetek opinii neutralnych (37%).

Tabela 6

Regiony kraju	W tym roku mija dwadzieścia lat od pierwszych wolnych w powojennej Polsce wyborów do władz lokalnych, a więc mamy już dwadzieścia lat funkcjonowania samorządności w Polsce. Jaki jest, Pana(i) zdaniem, ogólny bilans wykonywania zadań przez samorzady lokalne?			
	Pozytywny	Ani pozytywny, ani negatywny	Negatywny	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Centralny	59	29	5	7
Południowy	49	28	8	16
Wschodni	51	27	9	13
Północno-zachodni	57	25	10	9
Południowo-zachodni	49	31	10	10
Północny	44	37	8	12

Przed reformą administracyjną z 1999 roku opinia publiczna była podzielona zarówno co do samej konieczności wprowadzenia proponowanych zmian, jak i ich zakresu². Kontrowersje budziła nie tylko koncepcja trójstopniowego podziału administracyjnego (przywrócenie powiatów), ale też planowana liczba i kształt nowych województw. Mimo iż ostatecznie reforma weszła w życie, jej oceny nadal nie były jednoznaczne. Zaproponowany podział kraju na szesnaście województw był przedmiotem zróżnicowanych ocen, natomiast wprowadzenie powiatów, choć akceptowane przez zdecydowaną większość badanych, stało się gdzieś powodem lokalnych protestów i manifestacji³.

Obecnie, po jedenastu latach funkcjonowania jednostek terytorialnych w nowym kształcie, większość ankietowanych (64%) pozytywnie ocenia zmiany wprowadzone w 1999 roku, a tylko 15% badanych jest przeciwnego zdania.

Częściej niż inni pozytywnie o reformie wypowiadają się ankietowani między 25 a 34 rokiem życia, respondenci z wyższym wykształceniem, osoby zarabiające powyżej 1500 zł *per capita*, badani o poglądach prawicowych. Spośród grup społeczno-zawodowych są to najczęściej pracujący na własny rachunek oraz członkowie kadry kierowniczej i specjaliści z wyższym wykształceniem.

² Por. komunikat CBOS „Opinie o rządowym projekcie reformy administracyjnej kraju”, maj 1998 (oprac. K. Pankowski).

³ Por. komunikat CBOS „Polityczne aspekty reformy administracyjnej kraju”, wrzesień 1998 (oprac. A. Cybulska i K. Pankowski)

Krytycyzm w tej sprawie częściej niż pozostali wyrażają ankietowani w wieku od 45 do 54 lat, mieszkańcy dużych, lecz nie największych miast, respondenci o poglądach lewicowych. Spośród grup społeczno-zawodowych są to przede wszystkim rolnicy.

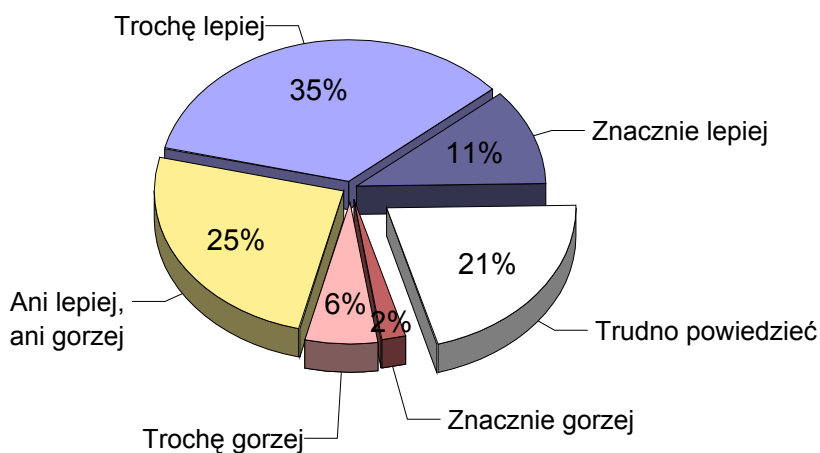
W każdym z wyróżnionych regionów Polski opinie pozytywne przeważają nad negatywnymi. Najwyższy odsetek ankietowanych zadowolonych z podziału administracyjnego wprowadzonego w 1999 roku notujemy w regionie centralnym (72%) i południowo-zachodnim (69%). Częściej niż mieszkańcy innych obszarów Polski obowiązujący podział krytykują mieszkańcy regionu północno-zachodniego (22%), choć i tutaj większość ankietowanych dostrzega przeważnie pozytywne strony reformy.

Tabela 7

Regiony kraju	Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) z wprowadzonego w 1999 roku nowego podziału terytorialnego kraju na 16 województw, powiaty i gminy?		
	Tak	Nie	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Centralny	72	12	16
Południowy	61	16	24
Wschodni	62	11	27
Północno-zachodni	59	22	19
Południowo-zachodni	69	12	19
Północny	62	19	19

Ogólne zadowolenie z reformy koresponduje z przekonaniem o jej pozytywnym wpływie na działalność samorządów. Blisko co drugi ankietowany skłania się ku opinii, że obecnie, po wprowadzeniu nowego podziału terytorialnego, jednostki samorządowe funkcjonują lepiej niż wcześniej. Co dwunasty ankietowany (8%) jest przeciwnego zdania, a co czwarty (25%) nie dostrzega żadnych różnic w działaniu samorządów po wprowadzeniu zmian.

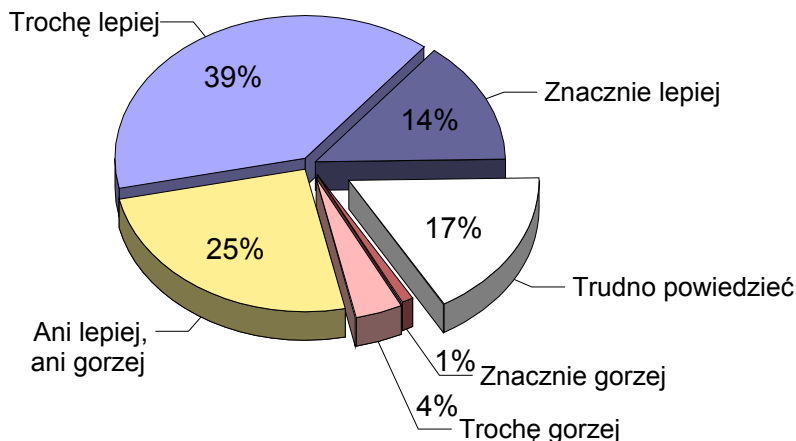
RYS. 7. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WŁADZE SAMORZĄDOWE FUNKCJONUJĄ OBECNIE LEPIEJ CZY TEŻ GORZEJ NIŻ PRZED REFORMĄ Z 1999 ROKU, ZWIĄZANĄ Z WPROWADZENIEM POWIATÓW I ZMNIĘSZENIEM LICZBY WOJEWÓDZTW?

Pozytywny wpływ reformy administracyjnej na funkcjonowanie samorządów częściej niż inni dostrzegają badani w wieku od 55 do 64 lat, mieszkańcy zarówno dużych aglomeracji, jak i najmniejszych miast, ankietowani z wyższym wykształceniem, o wysokich dochodach, badani deklarujący poglądy prawicowe. Spośród grup społeczno-zawodowych reformę najczęściej akceptują przedstawiciele średniego personelu i technicy oraz osoby pracujące na własny rachunek, krytykują ją zaś rolnicy i robotnicy niewykwalifikowani.

W 2002 roku Polacy po raz pierwszy w bezpośredni sposób wybierali wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, wcześniej te stanowiska były obsadzone przez rady odpowiedniego szczebla. Podobnie jak reforma z 1999 roku, tak i skutki ustawy z 2002 roku *o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta* są najczęściej oceniane przez ankietowanych pozytywnie. Więcej niż co drugi badany (53%) jest zdania, że reforma usprawniła działalność samorządów, a jedynie co dwudziesty (5%) uważa, że wpłynęła na nie niekorzystnie. Według co czwartego respondenta (25%) zmiana sposobu obsadzania stanowisk pozostała bez wpływu na funkcjonowanie samorządów.

RYS. 8. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WŁADZE SAMORZĄDOWE FUNKCJONUJĄ OBECNIE LEPIEJ CZY TEŻ GORZEJ NIŻ PRZED REFORMĄ Z 2002 ROKU, ZWIĄZANĄ Z WPROWADZENIEM BEZPOŚREDNICH WYBORÓW NA STANOWISKO WÓJTA, BURMISTRZA I PREZYDENTA MIASTA?

Odsetek pozytywnych ocen ustawy wprowadzonej w 2002 roku rośnie wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia badanych i wysokością ich dochodów. Najczęściej pozytywny wpływ reformy z 2002 roku dostrzegają mieszkańcy miast średniej wielkości oraz osoby o poglądach prawicowych. Wśród grup społeczno-zawodowych ta reforma jest dobrze oceniana najczęściej przez członków kadry kierowniczej i specjalistów, personel średniego szczebla i pracowników sektora usług.

Mimo iż od lat dziewięćdziesiątych następuje stopniowy wzrost poczucia podmiotowości obywatelskiej i odpowiedzialności za wspólne dobro, nadal wśród licznej części społeczeństwa pokutuje przeświadczenie, że proces podejmowania decyzji zarówno w sprawach kraju, jak i struktur lokalnych jest jedynie domeną władzy, a zwykły obywatel nie ma możliwości wpływu na te decyzje. Zachodzące sukcesywnie zmiany w tej kwestii nastroją jednak optymistycznie. Choć dwie dekady po przemianach systemowych w Polsce tylko mniej więcej co trzeci obywatel ma poczucie wpływu na sprawy państwa, grupa ta jest pięciokrotnie większa niż na początku lat dziewięćdziesiątych. Częściej deklarowane jest poczucie wpływu na sprawy lokalne – co drugi badany uważa, że sytuacja

w jego mieście czy gminie w jakimś stopniu zależy od niego. Zdania co do wpływu obywateli na rozwiązywanie spraw lokalnych są podzielone. Co prawda dwóch na pięciu ankietowanych uważa, że obecnie ludzie bardziej angażują się w sprawy swojej społeczności lokalnej niż przed rokiem 1989, jednak co czwarty wyraża przeciwną opinię.

O sukcesie samorządności w Polsce może świadczyć fakt, że obecnie to właśnie od decyzji podejmowanych na najniższym szczeblu ankietowani najczęściej uzależniają rozwój swojego najbliższego regionu i miejscowości. Jednocześnie – według badanych – to na samorządzie gminnym częściej niż na innych ośrodkach administracyjnych spoczywa odpowiedzialność za większość spraw lokalnych, niezależnie od ich rangi.

Decentralizacja władzy, przejawiająca się w dużej roli przypisywanej samorządom i przeniesieniu na nie odpowiedzialności za wiele spraw dotyczących społeczności lokalnych idzie w parze z postulowaną ich autonomią. Respondenci są najczęściej przekonani o tym, że władze lokalne powinny być całkowicie niezależne od centralnych, rzadziej opowiadają się za podziałem kompetencji i konsultowaniem najważniejszych decyzji, a jedynie sporadycznie są za ścisłą współpracą.

Mimo iż wejściu w życie reformy administracyjnej z 1999 roku, która zredukowała liczbę województw do szesnastu i wprowadziła trójstopniowy podział terytorialny, towarzyszyły duże kontrowersje, z perspektywy czasu przez większość badanych jest ona oceniana pozytywnie. Jednocześnie ankietowani najczęściej postrzegają reformę jako usprawniającą działanie samorządów. Podobnie oceniana jest ustawa z 2002 roku dotycząca bezpośrednich wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

Opracował
Marcin HERRMANN

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		36	60	4	1040
Płeć	Mężczyźni	42	55	3	496
	Kobiety	32	64	4	544
Wiek	18-24 lata	51	44	5	142
	25-34	40	55	4	184
	35-44	39	59	2	157
	45-54	37	61	2	169
	55-64	29	68	3	194
	65 lat i więcej	28	66	6	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	61	4	404
	Miasto do 20 tys.	36	60	5	143
	20-100 tys.	33	63	4	197
	101-500 tys.	38	57	5	162
	501 tys. i więcej mieszk.	44	55	2	134
Wykształcenie	Podstawowe	27	66	8	271
	Zasadnicze zawodowe	33	64	3	268
	Średnie	40	58	2	348
	Wyższe	52	47	1	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	55	44	1	72
	Średni personel, technicy	68	32		40
	Pracownicy adm.-biurowi	38	59	2	68
	Pracownicy usług	28	69	3	76
	Robotnicy wykwalifikowani	37	58	5	126
	Robotnicy niewykwalifik.	34	55	10	64
	Rolnicy	32	65	3	55
Pracujący na własny rach.	41	59		37	
Bierni zawodowo	Renciści	22	73	5	75
	Emeryci	30	67	4	238
	Uczniowie i studenci	57	38	4	82
	Bezrobotni	28	67	5	58
	Gospodynie domowe i inni	29	69	2	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	44	55	1	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	44	52	4	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	40	55	5	242
	prywatnym gosp. rolnym	27	73		54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	29	68	3	184
	501-750	25	70	5	168
	751-1000	41	55	3	187
	1001-1500	35	62	3	150
	Powyżej 1500 zł	53	44	2	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	18	76	7	165
	Średnie	31	65	4	430
	Dobre	49	48	3	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	60	9	50
	Raz w tygodniu	34	63	3	467
	1-2 razy w miesiącu	43	53	5	186
	Kilka razy w roku	38	58	4	244
	W ogóle nie uczestniczy	34	62	4	92
Poglądy polityczne	Lewica	45	53	2	172
	Centrum	37	62	1	326
	Prawica	40	56	4	324
	Trudno powiedzieć	24	67	9	217

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		52	45	3	1041
Płeć	Mężczyźni	56	41	2	496
	Kobiety	48	47	4	545
Wiek	18-24 lata	63	35	1	142
	25-34	58	39	4	184
	35-44	57	40	3	157
	45-54	52	43	5	169
	55-64	47	50	3	194
	65 lat i więcej	40	57	4	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	52	43	5	405
	Miasto do 20 tys.	52	46	2	143
	20-100 tys.	50	48	1	197
	101-500 tys.	51	45	4	162
	501 tys. i więcej mieszk.	54	43	2	134
Wykształcenie	Podstawowe	41	55	5	272
	Zasadnicze zawodowe	48	48	4	268
	Średnie	57	41	2	348
	Wyższe	68	30	2	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	31	5	72
	Średni personel, technicy	76	22	2	40
	Pracownicy adm.-biurowi	59	39	1	68
	Pracownicy usług	50	46	4	76
	Robotnicy wykwalifikowani	50	46	4	126
	Robotnicy niewykwalifik.	53	39	8	64
	Rolnicy	47	46	6	55
	Pracujący na własny rach.	57	39	3	37
Bierni zawodowo	Renciści	41	53	6	75
	Emeryci	43	56	1	239
	Uczniowie i studenci	72	27	1	82
	Bezrobotni	50	44	6	58
	Gospodynie domowe i inni	44	56		50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	59	38	4	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	63	35	2	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	56	40	4	242
	prywatnym gosp. rolnym	50	44	6	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	44	54	2	184
	501-750	44	50	6	168
	751-1000	53	44	3	187
	1001-1500	52	46	2	152
	Powyżej 1500 zł	64	34	1	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	34	61	4	165
	Średnie	48	49	4	431
	Dobre	63	34	3	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	46	4	50
	Raz w tygodniu	51	45	4	468
	1-2 razy w miesiącu	55	41	4	186
	Kilka razy w roku	53	45	2	244
	W ogóle nie uczestniczy	49	47	4	92
Poglądy polityczne	Lewica	59	40	1	172
	Centrum	53	44	3	326
	Prawica	56	41	2	325
	Trudno powiedzieć	39	53	7	217

Tabela 3

		Czy, Pana(i) zdaniem, ludzie uczestniczą dziś w rozwiązywaniu spraw lokalnych (swojego miejsca zamieszkania lub regionu) w większym czy mniejszym stopniu niż przed rokiem 1989?				Liczba osób
		W większym stopniu	W takim samym stopniu	W mniejszym stopniu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		40	18	25	18	1036
Płeć	Mężczyźni	42	18	25	16	491
	Kobiety	38	17	25	21	545
Wiek	18-24 lata	30	15	20	35	142
	25-34	39	15	25	22	180
	35-44	46	18	26	10	156
	45-54	44	23	26	7	169
	55-64	45	17	28	10	194
	65 lat i więcej	34	17	23	27	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	33	21	26	20	401
	Miasto do 20 tys.	42	18	22	18	143
	20-100 tys.	41	15	26	18	197
	101-500 tys.	37	16	24	22	162
	501 tys. i więcej mieszk.	56	11	23	9	134
Wykształcenie	Podstawowe	25	21	24	30	271
	Zasadnicze zawodowe	40	20	28	11	264
	Średnie	44	15	25	17	348
	Wyższe	54	14	20	12	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	59	13	19	8	72
	Średni personel, technicy	49	16	23	12	40
	Pracownicy adm.-biurowi	55	9	22	14	68
	Pracownicy usług	31	21	27	22	75
	Robotnicy wykwalifikowani	41	20	22	17	126
	Robotnicy niewykwalifik.	31	19	25	25	64
	Rolnicy	18	24	46	13	55
Pracujący na własny rach.	50	7	38	4	37	
Bierni zawodowo	Renciści	32	32	25	11	75
	Emeryci	42	15	22	21	239
	Uczniowie i studenci	35	11	18	35	82
	Bezrobotni	28	21	29	22	55
	Gospodynie domowe i inni	37	19	29	15	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	50	14	25	11	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	13	20	19	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	40	17	27	16	241
	prywatnym gosp. rolnym	21	24	46	9	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	33	24	29	14	181
	501-750	28	21	30	22	166
	751-1000	42	19	22	17	187
	1001-1500	42	15	26	18	152
	Powyżej 1500 zł	56	13	20	12	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	32	17	32	18	164
	Średnie	36	19	25	20	428
	Dobre	46	16	22	16	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	14	23	23	50
	Raz w tygodniu	37	19	26	17	465
	1-2 razy w miesiącu	39	20	19	22	185
	Kilka razy w roku	41	18	24	18	244
	W ogóle nie uczestniczy	48	6	31	14	92
Poglądy polityczne	Lewica	45	17	27	11	172
	Centrum	45	18	24	13	323
	Prawica	43	19	23	15	325
	Trudno powiedzieć	23	15	27	36	216

Tabela 4

		Czy, Pana(i) zdaniem, władze samorządowe powinny być całkowicie niezależne w podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania danego miasta/gminy, czy też ostateczne decyzje dotyczące funkcjonowania danego miasta/gminy powinny być podejmowane w porozumieniu z władzami centralnymi?				Liczba osób
		Władze samorządowe powinny być całkowicie niezależne w podejmowaniu decyzji dotyczących funkcjonowania danego miasta/gminy	Większość decyzji dotyczących funkcjonowania danego miasta/gminy powinna być podejmowana przez władze samorządowe, ale w kluczowych kwestiach ostateczna decyzja powinna być konsultowana na szczeblu centralnym	Wszystkie ostateczne decyzje dotyczące funkcjonowania danego miasta/gminy powinny być podejmowane w porozumieniu z władzami centralnymi	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		45	37	9	10	1038
Płeć	Mężczyźni	51	33	10	6	496
	Kobiety	39	40	8	13	543
Wiek	18-24 lata	32	49	11	9	140
	25-34	41	38	12	9	184
	35-44	52	33	10	6	157
	45-54	48	39	6	6	169
	55-64	54	32	7	7	194
	65 lat i więcej	39	31	10	20	194
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	35	8	12	404
	Miasto do 20 tys.	43	37	13	7	143
	20-100 tys.	46	33	9	12	196
	101-500 tys.	40	43	8	8	162
	501 tys. i więcej mieszk.	50	40	7	3	134
Wykształcenie	Podstawowe	35	33	10	22	271
	Zasadnicze zawodowe	51	29	12	8	268
	Srednie	47	40	8	4	347
	Wyższe	47	47	4	2	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	50	3	2	72
	Średni personel, technicy	70	23	7		40
	Pracownicy adm.-biurowi	57	39	3	1	68
	Pracownicy usług	41	38	15	7	76
	Robotnicy wykwalifikowani	44	33	10	14	126
	Robotnicy niewykwalifik.	46	33	9	11	64
	Rolnicy	53	30	8	8	55
	Pracujący na własny rach.	43	39	12	6	37
Bierni zawodowo	Renciści	47	33	12	9	75
	Emeryci	43	35	9	13	238
	Uczniowie i studenci	32	54	8	6	81
	Bezrobotni	42	34	9	15	58
	Gospodynie domowe i inni	35	30	14	22	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	56	35	5	4	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	48	40	7	5	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	42	41	11	6	242
	prywatnym gosp. rolnym	56	31	6	6	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	46	34	11	9	184
	501-750	35	32	15	18	167
	751-1000	46	40	6	8	187
	1001-1500	51	37	6	7	151
	Powyżej 1500 zł	49	41	6	4	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	29	9	18	165
	Srednie	44	36	10	10	430
	Dobre	46	40	8	6	444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	48	26	8	18	50
	Raz w tygodniu	48	33	11	9	468
	1-2 razy w miesiącu	37	45	9	9	184
	Kilka razy w roku	47	36	9	8	244
	W ogóle nie uczestniczy	38	47	3	12	92
Poglądy polityczne	Lewica	44	39	10	6	172
	Centrum	47	40	7	6	325
	Prawica	49	36	10	5	325
	Trudno powiedzieć	35	32	9	24	216

Tabela 5

		W tym roku mija dwadzieścia lat od pierwszych wolnych w powojennej Polsce wyborów do władz lokalnych, a więc mamy już dwadzieścia lat funkcjonowania samorządności w Polsce. Jaki jest, Pana(i) zdaniem, ogólny bilans wykonywania zadań przez samorządy lokalne?				Liczba osób
		Pozytywny	Ani pozytywny, ani negatywny	Negatywny	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		52	29	8	11	1037
Płeć	Mężczyźni	55	25	9	10	494
	Kobiety	49	33	6	12	544
Wiek	18-24 lata	37	33	7	23	142
	25-34	49	35	4	13	184
	35-44	57	32	5	6	157
	45-54	55	29	11	5	167
	55-64	56	25	9	10	194
	65 lat i więcej	54	23	11	12	193
Miejsce zamieszkania	Wieś	49	29	7	14	402
	Miasto do 20 tys.	55	23	13	9	143
	20-100 tys.	57	29	4	10	197
	101-500 tys.	48	33	9	10	162
	501 tys. i więcej mieszk.	54	30	9	7	133
Wykształcenie	Podstawowe	39	29	10	23	271
	Zasadnicze zawodowe	53	30	9	9	266
	Średnie	54	30	8	8	347
	Wyższe	68	26	2	3	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	71	26	3	1	72
	Średni personel, technicy	73	23	4		40
	Pracownicy adm.-biurowi	57	29	5	9	68
	Pracownicy usług	50	32	7	11	76
	Robotnicy wykwalifikowani	54	24	8	13	126
	Robotnicy niewykwalifik.	52	26	9	13	64
	Rolnicy	43	36	15	6	53
Pracujący na własny rach.	64	28	2	6	37	
Bierni zawodowo	Renciści	42	29	13	17	75
	Emeryci	56	26	9	9	237
	Uczniowie i studenci	38	36	6	20	82
	Bezrobotni	28	38	9	25	58
	Gospodynie domowe i inni	47	38	4	12	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	62	27	7	4	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	59	26	8	6	89
	sekt. prywat. poza rolnict.	54	29	6	11	242
	prywatnym gosp. rolnym	45	37	13	5	53
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	41	39	10	11	184
	501-750	46	30	7	17	165
	751-1000	54	25	10	10	187
	1001-1500	59	27	6	8	151
	Powyżej 1500 zł	68	24	4	4	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	39	29	14	18	165
	Średnie	48	33	8	11	430
	Dobre	60	25	6	9	442
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	14	12	12	50
	Raz w tygodniu	52	30	7	11	466
	1-2 razy w miesiącu	49	33	7	12	185
	Kilka razy w roku	51	30	9	11	244
	W ogóle nie uczestniczy	55	25	8	12	92
Poglądy polityczne	Lewica	58	31	8	3	172
	Centrum	53	30	8	9	325
	Prawica	59	27	7	7	325
	Trudno powiedzieć	35	30	8	27	214

Tabela 6

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) z wprowadzonego w 1999 roku nowego podziału terytorialnego kraju na 16 województw, powiaty i gminy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		64	15	21	1040
Płeć	Mężczyźni	67	16	17	495
	Kobiety	62	14	24	545
Wiek	18-24 lata	66	8	26	142
	25-34	73	10	18	184
	35-44	64	16	20	157
	45-54	58	23	18	169
	55-64	62	20	19	193
	65 lat i więcej	62	13	25	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	62	13	25	404
	Miasto do 20 tys.	72	13	15	143
	20-100 tys.	61	18	21	197
	101-500 tys.	59	24	17	162
	501 tys. i więcej mieszk.	73	8	19	134
Wykształcenie	Podstawowe	54	14	32	272
	Zasadnicze zawodowe	68	16	16	267
	Średnie	67	14	18	348
	Wyższe	69	16	15	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	74	15	11	72
	Średni personel, technicy	68	17	15	40
	Pracownicy adm.-biurowi	61	16	24	68
	Pracownicy usług	72	13	14	76
	Robotnicy wykwalifikowani	65	15	20	125
	Robotnicy niewykwalifik.	51	19	30	64
	Rolnicy	58	25	17	55
	Pracujący na własny rach.	78	11	11	37
Bierni zawodowo	Renciści	63	17	19	75
	Emeryci	63	16	21	239
	Uczniowie i studenci	72	6	23	82
	Bezrobotni	52	12	36	58
	Gospodynie domowe i inni	59	11	30	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	64	19	17	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	69	15	16	88
	sekt. prywat. poza rolnict.	68	14	18	242
	prywatnym gosp. rolnym	59	27	14	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	62	13	25	184
	501-750	61	15	23	168
	751-1000	66	16	19	186
	1001-1500	67	13	20	152
	Powyżej 1500 zł	72	14	13	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	24	29	164
	Średnie	61	15	24	431
	Dobre	74	11	15	445
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	59	17	24	50
	Raz w tygodniu	66	14	20	467
	1-2 razy w miesiącu	64	15	22	186
	Kilka razy w roku	62	19	19	244
	W ogóle nie uczestniczy	65	10	25	92
Poglądy polityczne	Lewica	67	19	13	172
	Centrum	66	16	18	326
	Prawica	73	13	13	325
	Trudno powiedzieć	45	12	43	216

Tabela 7

		Czy, Pana(i) zdaniem, władze samorządowe funkcjonują obecnie lepiej czy też gorzej niż przed reformą z 1999 roku, związaną z wprowadzeniem powiatów i zmniejszeniem liczby województw?				Liczba osób
		Lepiej	Ani lepiej, ani gorzej	Gorzej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		46	25	8	21	1040
Płeć	Mężczyźni	50	26	7	17	495
	Kobiety	43	23	10	24	545
Wiek	18-24 lata	33	21	4	42	141
	25-34	48	24	5	23	184
	35-44	45	31	9	15	157
	45-54	50	24	10	16	169
	55-64	55	24	13	8	194
	65 lat i więcej	45	24	8	23	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	42	28	6	24	405
	Miasto do 20 tys.	54	25	10	11	143
	20-100 tys.	49	24	9	19	197
	101-500 tys.	42	22	13	23	161
	501 tys. i więcej mieszk.	55	19	7	20	134
Wykształcenie	Podstawowe	32	29	10	29	272
	Zasadnicze zawodowe	49	26	9	17	268
	Średnie	51	21	8	20	347
	Wyższe	56	24	6	15	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	53	26	6	15	71
	Średni personel, technicy	62	25	4	9	40
	Pracownicy adm.-biurowi	49	24	7	19	68
	Pracownicy usług	43	24	9	24	76
	Robotnicy wykwalifikowani	47	28	8	17	126
	Robotnicy niewykwalifik.	43	26	11	20	64
	Rolnicy	43	29	10	18	55
	Pracujący na własny rach.	57	25	4	13	37
Bierni zawodowo	Renciści	46	22	11	21	75
	Emeryci	49	23	10	17	239
	Uczniowie i studenci	33	18	3	46	82
	Bezrobotni	35	36	7	22	58
	Gospodynie domowe i inni	47	18	12	23	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	49	25	8	18	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	55	24	10	11	89
	sekt. pryw. poza rolnict.	46	26	6	22	241
	prywatnym gosp. rolnym	44	30	10	15	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	45	29	8	18	184
	501-750	42	32	5	21	168
	751-1000	41	29	10	20	187
	1001-1500	54	22	7	17	152
	Powyżej 1500 zł	60	17	7	15	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	31	12	25	165
	Średnie	45	25	10	20	431
	Dobre	53	22	6	20	444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	25	6	19	50
	Raz w tygodniu	47	25	9	20	468
	1-2 razy w miesiącu	44	23	8	25	186
	Kilka razy w roku	48	29	7	17	243
	W ogóle nie uczestniczy	46	15	12	27	92
Poglądy polityczne	Lewica	52	24	9	16	172
	Centrum	46	28	10	17	326
	Prawica	59	18	6	16	324
	Trudno powiedzieć	25	29	8	37	217

Tabela 8

		Czy, Pana(i) zdaniem, władze samorządowe funkcjonują obecnie lepiej czy też gorzej niż przed reformą z 2002 roku, związaną z wprowadzeniem bezpośrednich wyborów na stanowisko wójta, burmistrza i prezydenta miasta?				Liczba osób
		Lepiej	Ani lepiej, ani gorzej	Gorzej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		53	25	5	18	1040
Płeć	Mężczyźni	56	25	5	14	494
	Kobiety	50	25	4	21	545
Wiek	18-24 lata	39	25	2	34	141
	25-34	59	21	3	18	184
	35-44	55	30	3	12	157
	45-54	54	25	7	13	168
	55-64	58	25	6	11	194
	65 lat i więcej	50	24	5	21	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	46	28	4	22	405
	Miasto do 20 tys.	58	24	9	9	143
	20-100 tys.	64	18	3	15	197
	101-500 tys.	49	27	6	18	161
	501 tys. i więcej mieszk.	57	22	4	18	133
Wykształcenie	Podstawowe	38	29	5	28	272
	Zasadnicze zawodowe	53	27	7	13	268
	Średnie	58	23	3	16	347
	Wyższe	67	19	3	11	153
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	67	22	1	10	70
	Średni personel, technicy	69	27	2	2	40
	Pracownicy adm.-biurowi	51	27	2	20	68
	Pracownicy usług	66	16	4	14	76
	Robotnicy wykwalifikowani	55	25	6	14	126
	Robotnicy niewykwalifik.	46	35	4	15	64
	Rolnicy	60	26	3	12	55
	Pracujący na własny rach.	61	15	10	14	37
Bierni zawodowo	Renciści	40	32	6	22	75
	Emeryci	52	23	5	19	239
	Uczniowie i studenci	42	20	1	36	82
	Bezrobotni	39	34	6	21	58
	Gospodynie domowe i inni	52	25	7	16	50
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	56	28	5	12	117
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	57	24	5	14	88
	sekt. pryw. poza rolnict.	59	22	3	15	241
	prywatnym gosp. rolnym	55	30	5	11	54
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	48	33	4	14	184
	501-750	51	29	2	18	168
	751-1000	55	27	3	16	187
	1001-1500	58	23	5	14	152
	Powyżej 1500 zł	63	20	5	12	166
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	35	7	22	165
	Średnie	52	26	4	17	431
	Dobre	60	20	4	16	444
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	23	4	19	50
	Raz w tygodniu	55	24	4	17	468
	1-2 razy w miesiącu	52	25	4	19	186
	Kilka razy w roku	53	27	5	16	243
	W ogóle nie uczestniczy	47	22	7	24	92
Poglądy polityczne	Lewica	56	28	4	12	172
	Centrum	55	29	4	12	326
	Prawica	66	17	5	13	324
	Trudno powiedzieć	29	28	6	37	217